

9. Gabriel Liiceanu, *18 cuvinte-cheie ale lui Martin Heidegger*. – București: Ed. Humanitas, 2012, 140p.

10. Florence Scovel Shinn, *Jocul vieții și cum să-l joci*: - Ed. Vultur ZM, 2002.

Cum să înțelegem fraza lui Heidegger „Limba este casa ființei”

Braga Mihai,
dr. conf. UTM

Fraza aceasta o găsim în diferite manuale de filosofie. Aceasta înseamnă că este cunoscută pentru toți acei care au anumite cunoștințe în filosofie. De fapt a devenit un clișeu. Dar conținutul ei oare cu adevărat este cunoscut, știind subtilitățile limbajului filosofic heideggerian?

Pentru a pune în discuție conținutul frazei lui Heidegger „Limba este casa ființei” ași începe discursul prin a supune analizei articolul lui Heidegger „Limba.”

„Omul, scrie Heidegger, este o ființă care vorbește, el vorbește întotdeauna, chiar și atunci când nu spunem nici un cuvânt, dar scriem ori citim, când suntem ocupați de anumite activități sau ne odihnim. Vorbim de aceea că vorbirea este un proces natural pentru oameni. Omul are limba de la natură. Unii gânditori chiar consideră că oamenii se deosebesc de plante și animale prin limbă. Alexander von Humboldt afirma că doar omul vorbitor este om.

Pentru orișice caz, limba formează mediul apropiat al omului. Peste tot se întâlnește limba. Nu degeaba omul gândindu-se să înțeleagă ce este el se întâlnește cu limba. De aceea cel ce gândește încearcă să-și facă o reprezentare despre ceea ce este limba. Dacă vom merge pe calea propusă oficial, scrie Heidegger, atunci ar trebui să spunem, că: *a gândi limba înseamnă a evidenția esența limbii*. Parcă aceasta ar fi tema. Dar tema, subliniază Heidegger, nu este: *Despre esența limbii*. Tema discursului este: *Limba*. A pune în discuție limba nu înseamnă a analiza limba, ci mai degrabă a ne aduce pe noi la locul aflării esenței ei: a ne aduna în eveniment, a fi împreună cu limba.” [1]

Ce înseamnă a ne aduce pe noi la locul aflării esenței limbii? Unde se află esența limbii? O întrebare esențială, pentru că fiecare dintre noi știe, sau mai bine zis, crede că știe, că limba se află la om, este a omului. Pentru a afla care este locul esenței limbii, Heidegger propune să începem cercetarea întrebării de la însăși limbă. „Limba numai limba poate fi analizată,- scrie Heidegger,- limba și nimic în afara ei”. [2]

„*Limba este limbă*”. Este fraza de la care Heidegger propune să începem analiza. Dar din punct de vedere a rațiunii aceasta este doar o tautologie, care nu

înseamnă nimic. Cum această tautologie poate mișca gândirea înainte. Însă Heidegger spune că noi nici nu avem unde ne mișca de aici. Rămânem aici unde ne aflăm.

De aceea ne vom gândi: cum stă chestiunea cu însăși limba? Și vom întreba: Ce prezintă limba ca limbă? Și răspundem: *limba vorbește*. Dar dacă este așa, atunci trebuie să evidențiem: *Ce înseamnă a vorbi?*[3]

Vedem aici o răsturnare de poziții: nu omul vorbește, ci limba vorbește. Pentru gândirea obișnuită aceasta este un nonsens. Limba singură nu vorbește, doar omul vorbește.

Și Heidegger din nou ne spune ceva diferit de gândirea obișnuită: „*a vrea să gândești limba înseamnă, a intra în spusul limbii, adică să fii în ceea ce spune limba, nu în ceea ce spui tu. Numai așa vom atinge sfera, în care limba vorbește reușit sau nu esența sa*”. [4]

Ce înseamnă a vorbi? Opinia cotidiană consideră că vorbirea este activitatea de producere a sunetelor și de ascultare. Vorbirea este o comunicare sonoră și exprimarea trăirilor umane. Din această definiție urmează trei caracteristici ale limbii.

Prima, limba este exprimare. Această caracteristică este cea mai răspândită. Din ea urmează că limba are conținut interior care se exprimă exterior.

A doua, limba este înțeleasă ca activitate umană. De aceea se spune: omul vorbește, și vorbește prin limbă.

A treia, expresiile produse de om întotdeauna sunt reprezentări despre real și ireal.

Caracteristicii limbii ca activitate umană i se opune concepția teologică despre provenirea limbii. În Evanghelia de la Ioan se spune, că la început cuvântul a fost la Dumnezeu.

Din limitele concepției raționale a limbii, susține Heidegger, trebuie eliberată nu numai întrebarea despre originea limbii, dar și de explicarea logic-limitativă a limbii. Împotriva caracteristicii cuvintelor exclusiv ca noțiuni, în prim plan este înaintată caracterul figurativ-simbolic al limbii.

Toate aceste caracteristici ale limbii sunt corecte, scrie Heidegger, dar nici una dintre ele nu gândește sensurile vechi ale esenței limbii. Cât n-ar părea de înțelese explicațiile tradiționale ale limbii, totuși, ele niciodată nu ne vor aduce la înțelegerea limbii ca limbă.

Analiza punctului său de vedere asupra limbii Heidegger îl începe cu fraza: „**Limba vorbește**”. „Cum stăm cu spusul ei?- întreabă Heidegger. Unde îl găsim? Cel mai apropiat în vorbire. Anume în vorbire limba se realizează total. Vorbirea pură este poezia. De aceea trebuie analizată vorbirea pură a poeziei”. [5] Pentru aceasta Heidegger alege poezia lui George Trakl „Seară de iarnă”. (În lipsa unui text al poeziei în limba română vom analiza textul în limba rusă.)

ЗИМНИЙ ВЕЧЕР

Если снег за окном идет,
К вечерней колокол сзывает,
У многих стол уже сияет
И дом в порядок приведен.

Иной странствовать уходит
За дверь на темную стезю.
Там золотятся деревья милостью
Из земли сочащегося духа.

Странник тихо ступает
Болью окаменел порог.
Тут в сверкающем чертоге
На столе вино и хлеб.

Heidegger susține că de fapt nu este vorba de autorul poeziei, ci de faptul că anume în aceste strofe are loc poezia. Poezia este alcătuită din trei strofe. Conținutul poeziei este clar. Nu este nici un cuvânt luat de sine stătător care să fie neînțeles. Drept că în anumite rânduri răsună ceva straniu, de exemplu:

Золотом цветут деревья милостью
Из земли струящегося сока.
(În aur înfloresc copacii din
Mila sucului ce curge din pământ.)

De asemenea frapează următoarea frază:

Болью окаменел порог.
(De durere pragul a împietrit.)

Heidegger analizează poezia, mai întâi de toate din punct de vedere a înțelegerii comune. Poezia, spune el, descrie o seară de iarnă. Prima strofă descrie ceea ce se întâmplă afară: cade zăpadă și bate clopotul. Exteriorul se intersectează cu interiorul, cu locuința umană. Afară cad troiene. În fiecare casă se aude sunetul clopotului, iar înăuntru totul este bine și masa este pusă.

A doua strofă arată contrariul. Spre deosebire de cei mai mulți care gospodăresc la casele lor, unii ce nu au casă hoinăresc pe cărări întunecate. Dar drumurile, deși periculoase, totuși îi aduc spre locuințele oamenilor. Locul nu este aici arătat, dar este reprezentat prin „copacul milei”.

A treia strofă pofteste rătăcitorul de afară în casă. Casa multora se transformă în templu și altar.

Analizând conținutul poeziei noi tot timpul ne rotim în operații caracteristice milenare de înțelegere a limbii,- spune Heidegger. Reieșind din viziunea dată limba este expresia pasiunilor interioare ale omului sau a concepției care-l dirijează. Se poate distruge o asemenea reprezentare a limbii?,- întreabă Heidegger. Limbă după esența sa nu este nici expresie și nici activitate a omului. Limba vorbește. De aceea căutărilor noastre sunt îndreptate către vorbirea poetică.[6]

„Seară de iarnă” astfel sună denumirea poeziei. Și noi așteptăm descrierea serii de iarnă, așa cum este ea în realitate. Și, totuși, poezia, scrie Heidegger, nu reprezintă o seară de iarnă, care ar fi existat undeva sau cândva. Ea nu descrie o seară de iarnă prezentă sau una absentă și nici o impresie despre ea

De ce ne deranjează constatarea „limba este exprimare”? Pentru că ea nu ne permite să înțelegem esența limbii, spune Heidegger.[7]

Heidegger începe analiza limbii de la fraza „limba vorbește”. Nu omul vorbește, ci limba vorbește. Prin aceasta, spune el, noi nu ne decidem de la înțelegerea că omul vorbește și omul este o ființă vorbitoare. Ci noi punem întrebarea: pe cât omul vorbește și întrebăm: ce înseamnă a vorbi?

Если снег за окнами валит, (Dacă zăpada după ferestre cade,
Протяжно колокол звонит. Îndelung clopotul bate.)

„Spusul numește omătul, care căzând liniștit dincolo de ferestre învește ziua care se termină. Căderea zăpezii parcă încetinează lungimea prelungitului. De aceea clopotul de seară, care sună la perioade stricte, sună parcă încetinind. Spusul spune amurgul. Ce înseamnă această denumire. Atrage ea doar lucrurile și procesele reprezentate obișnuit: zăpadă, clopot, fereastră, a cădea, a suna, legate de cuvintele limbii? Nu. Denumirea nu împarte nume, nu împarte cuvinte, dar sună în cuvânt. Numitul sună, cheamă. Numitul apropie chematul.

Deci, chemarea cheamă. Prin aceasta el apropie prezența celui ce n-a fost chemat până acum. Și în același timp, prin aceea că apelul cheamă, el cheamă ceea ce este chemat de acum. Încotro? În depărtare, unde chematul locuiește ca absent.

Apelul cheamă în apropiere, dar apelul în același timp, nu rupe chematul de la depărtare, care se păstrează datorită apelului. Apelul cheamă la sine, cheamă încolo și înapoi; înapoi în prezență; încolo, în absență. Ninsoarea și dangătul clopotului de seară sunt prezente în chemare. Dar nici înainte, nici pe urmă, nici într-un caz nu nimeresc în sala prezentului. Care prezență este superioară, cea prezentă sau cea chemată?”[8]

Trebuie să analizăm fraza lui Heidegger. Cred că fără a apela la categoriile fundamentale ale metafizicii lui Heidegger ar fi foarte dificil să clarificăm conținutul frazei de față. Să începem de la separarea categoriilor Sein și Seyn. Sein este o categorie care aparține ontologiei, ontologiei criticate de Heidegger. În ontologia filosofiei europene de până la Heidegger Ființa era considerată esența ființării, deci o generalizare, care este, dar nu se găsește printre ființări. Ca exemplu am da Ideile lui Platon, care se găsesc într-o lume sublunară și sunt pure, neamestecate cu materie, ele servesc drept modele pentru lucrurile materiale. Tot așa este și Dumnezeu în filosofia lui Toma D'Aquino. Ce model nu ar avea filosofia în ontologia veche Ființa are forma Sein, adică este esență, care are existență diferită de ființări.

Heidegger propune pentru filosofia sa categoria Seyn, care este diferită de Sein. Seyn a lui Heidegger este ființă și nonființă în același timp. Seyn, mai degrabă este nonființă, decât ființă. Ce înseamnă aceasta? Aceasta înseamnă că ființa este acoperită, și atunci când este acoperită ea este nonființă. Cine o poate descoperi? Omul, dar nu orișicare, dar omul muritor, ori, cum spune Heidegger, omul întru moarte. Dar cum o poate descoperi? Prin chemare. Prin chemare omul îi dă nume. Cu alte cuvinte, el atunci o descoperă. Seyn-ul care era acoperit, de fapt era nonființă, prin chemarea omului se înfățișează, apare în prezență. Până atunci el a fost în absență. Dar totuna, el rămâne acolo în depărtare. Și la anumit moment poate să dispară, ceea ce ține de istorie și de omul istoric.

Cum trece ființa din absență în prezență? Pentru aceasta ne vom opri la analiza altei fraze, executată de Heidegger.

Многие стол готовят   (Mulți pregătesc masa
И дом прибирают.   Și casa îngrijesc.)

„Aceste rânduri, scrie Heidegger, sună ca fraze care constată starea de lucruri. O afirmație hotărâtă sună în ele. Dar aceasta sună cel ce cheamă. Rândurile duc masa plină și casa îngrijită în prezența închisei absențe.

Ce sună în primul rând. În ea sună lucrurile pe care el le numește. Cum? Nu ca pe prezente între ceea ce este prezent, nu masa, care este numită în poezie printre alte lucruri. Dar *locul venirii* este numit în chemare, este prezență, care se ascunde în absență. În această venire cheamă numitorul apel. Numirea este poftire. Lucrul numit devine lucru uman.: Zăpada ce cade cheamă omul sub cerul de noapte. Sunetul clopotului poartă muritorii la Dumnezeu. Casa și masa leagă muritorii de pământ. Lucrurile numite strâng, cheamă cerul și pământul, muritorii și zeitățile. Cele patru de la început sunt unite, formează o unitate. Lucrurile locuiesc în răscrucea celor patru.. Această locuință strângătoare este lucrul lucrurilor. *Noi numim locuința lucrurilor răscrucea pământului și cerului,*

muritorilor și zeităților: LUME. În denumire lucrurile apelează la spusul lor. Spunând, ele deschid lumea în care locuiesc. Spunând lucrurile ocrotesc lumea.”[9]

Prin analiza acestei fraze Heidegger descrie o nouă categorie a filosofiei sale numită Das Geviert. Ea poate fi tradusă ca Răscruce, dar vom folosi noțiunea greacă Tetrada. Das Geviertul de fapt este același Zein, dar nu-l acoperă complet, numai parțial, adică numai partea descoperită a Seyn-ului. Cealaltă parte a Seyn-ului rămâne acoperită, adică este nonființa. Tetrada într-un anumit fel acoperă Seyn-ul, acesta se află dedesubtul Tetradei. Ce este Das Geviertul, adică Tetrada. „Noi numim locuința lucrurilor, scrie Heidegger, răscrucea pământului și cerului, *muritorilor și zeităților: LUME.* În denumire lucrurile apelează la spusul lor. Spunând , ele deschid lumea în care locuiesc. Spunând lucrurile ocrotesc lumea.”[10]

Lucrurile sunt aduse în centrul tetradei prin chemare și sunt puse între cer și pământ, în fața zeilor. În Tetradă fiecare parte a lui își are rolul său și toate elementele Tetradei se află într-o luptă continuă. Lupta aceasta și este adevărul ființei.

Cerul este cel ce face ordinea lumii, el face orișice lucru să fie el anume. Cerul luminează, determină, organizează, transmite destoinicie lucrurilor. Cerul este lumea în deschidere. El este fața lumii. El deschide, iluminează. Cerul nu este esență, nu-i obiect, fenomen, dar este orientare, parte a Ființei.

Pământul pentru Heidegger este ceea ce aduce spre înfățișare. Datorită pământului o mulțime de lucruri, obiecte, senzații devin prezente. Datorită cerului, lucrurile sunt cele ce sunt, însă datorită pământului ele sunt adevărate, ele aparțin lumii, sunt întinse, prezente. Caracteristica principală a pământului este închiderea. Pământul ascunde, închide, încuie. Dar concomitent cu aceasta pământul apără.

Lupta. Între cer și pământ există o luptă continuă. În jurul lor se construiește Universul. Cerul și pământul sunt opuse în toate. Pământul spre deosebire de cer este tot timpul închis, el este întors spre lume cu spatele. Nu se poate cunoaște fața pământului, nu este clar dacă aceasta există ca atare. Cerul este cu fața spre lume. În același timp, pământul și cerul nu sunt separate unul de altul. Lumea se fundamentează pe pământ, dar pământul se ridică spre cer. Această luptă între cer și pământ descoperă pentru fiecare parte legătura ei cu Seyn. Ființa este aceeași pentru fiecare parte, dar are atitudine diferită pentru fiecare. Prin cer Ființa se exprimă în calitate de lumină, deschidere, descoperire. Acesta este adevărul, aleteya descoperirii ființei în ființări și prin ființări. Pământul descoperă o altă parte a Ființei, nimicirea, ascunderea, dar în același timp, și ocrotirea a ceea ce este ascuns.

Zei și oamenii sunt polii celei de a doua axă. Heidegger utilizează atent noțiunea de Zeu, Dumnezeu. În lucrările sale de mai târziu utilizează noțiunea de

sacralitate, sacru. Zeitatea (sacralitatea) este necesară pentru tetradă, dar Heidegger nu dă o definiție clară zeităților. Dacă omul, ca ființare gânditoare totdeauna este prezent în Tetradă, atunci zeilor le este caracteristic să fugă, să dispară; printre altele sacralitatea se ascunde și atunci când apare. Sacrul este o formă deosebită a ființării și a ființei în același timp, care este destul de ușor și fin, funcția căruia nu este nicidecum utilitară. Sacrul parcă se joacă cu lumea, nu adaugă în lume nimic greoi, nu învață nimic oamenii. Sacrul mai degrabă îi transmite tetradei, Das Geviert-ului un tip de mahmureală străvezie. Zeii au nevoie de Seyn, spune Heidegger, pentru a-și aparține sie. Zeii lui Heidegger nu sunt zeii religiei și nici ființări. Ei nu sunt, dar anume aceasta și îi face să fie vii și sacrali. Prin inexistența sa ei și constituie sacralitatea.

Oamenii și zeii aparțin aceleiași axe, compunând diferite direcții. Zeii sunt cei ce au nevoie de Seyn, adică de Ființă, care pentru zeii este casă și cămin. Oamenii sunt cei de care are nevoie Seyn, Ființa, pentru ca Ființei să-i ocrotească adevărul. Această necesitate binară în Seyn și a Seyn-ului constituie perechea zeii – oamenii.

Oamenii în noua topologie a filosofiei lui Heidegger sunt numiți muritori, pentru însușirea lor principală ființă întru moarte, aceștia sunt ocrotitorii adevărului Ființei. Ei nu sunt în centrul Tetradei, ci se găsesc la capătul unei axe a ei și sunt egali cu celelalte părți fundamentale ale Ființei și nu se deosebesc de celelalte părți ale ei. Omul nici într-un caz nu este nici subiect și nici obiect al istoriei, cu atât mai mult nu este animal gânditor. Nu poate fi definit nici prin esența umană, pentru că el nu are nici o esență, și acolo unde trebuie să fie esență este o gaură fără fund, fereastră în abis. Acest abis, care vorbește despre sine prin moarte, groază, senzația de a fi abandonat, aruncat este o formă de manifestare a Ființei însăși, care face ca omul să fie recunoscut ca neidentic cu ființarea. „Omul este aruncat printr-o aruncătură liberă într-un mediu străin și nu se mai întoarce din abis, aranjându-se megieș al străinului Seyn - Ființă”.

Omul nu are esență, iar esența sa nu-i aparține lui, dar necesității ființei de a avea ocrotitor. Ființa constituie un loc alături de sine pentru păzitor și om devine acela, care ocupă acest loc. Ocupând acest loc omul ca păzitor al Ființei devine parte a structurii Tetradei. Ființarea i se deschide în acest caz din poziția apropiată de Ființă drept străină, chiar dacă ca ființare omul ar fi între ființări la sine acasă. Locuind aproape de Ființă, el se află în ospetie între ființări, se vede în surghiun, el se vede aruncat în ființare. Numai un astfel de om se află cu adevărat muritor, pentru că ființa sa devine ființă întru moarte.

Lupta dintre zei și oameni. După Heidegger sacrul și umanul se află pe aceeași axă și deci sunt rivali, dar ei sunt și rivali reali. Ei se pot întâlni la un izvor ca dușmani și în acest caz mai degrabă fug zeii și numai cei mai fini dintre oameni poezii și înțelepții fug ei, simțind prezența zeităților, respectându-i și permițându-le să vină acolo unde doresc, pentru ca pământul și lumea să se umple cu

lumina senină a sacrului. Lupta separă zeii și oameni în părți diferite și îi fac ne identici. Ei se separă pe diferite părți ale Ființei. Aceasta neidentitate, deosebire principială, îi constituie și pe unii și pe alții. Aceasta și este înțelegerea adevărată a ceea ce este dumnezeiesc (sacru) și uman.

Foarte interesantă și de ajutor în înțelegerea problema limbii este fraza lui Heidegger „**om omenesc**”. În perioada formării ontologiei, după Heidegger, s-a petrecut deformarea gândirii. În această perioadă are loc pustiirea omului, care începe a gândi altfel, pierde orizontul său fundamental ontologic. Omul devine închis și își atribuie sie, ceea ce a fost orizontul Ființei, bun al zeilor, limbă a sacrului. Ca păzitor al Ființei omului i-au fost deschise toate orizonturile limbii și ale gândirii, ca forme existențiale a zeităților, ca fulgere ale Ființei, luminătoare prin om a sferei umane a tetraedi. Dar omul a considerat aceasta proprietatea sa, aceea ce-l constituie ca specie, cu toate că în calitate de specie cu esența sa specifică identificatoare omul nu există. „**Omul este locul limbii, posibile zone de pătrundere a zeilor fini, gaură în ființare, prin care Seyn – Ființa se exprimă pe sine ca gândire**”. Astfel este în tetradă. Însă în platonism și în toată metafizică europeană, omul este închis; el nefundamentat își afirmă identitatea și esența sa, obraznic își atribuie ceea ce nu-i aparține, ceea ce i-a fost înmănat pentru proslăvire, glorificare și ocrotire. Logosul a fost Zeul, daimonul, izvor al eticii și orizont al gândirii adevărate, început al filosofiei. În antropologia grecilor omul devine zoon logon econ, „animal dotat cu logos”. Atrageți atenția, dotat. În Geviert logosului îi aparține omul, dar nu logosul omului. În filosofia de după Socrate această poziție devine obișnuită pentru toți.

Tot așa s-a întâmplat și cu limba. În loc să înțeleagă importanța ei, să descifreze mesajul trimis de Ființă, omul a considerat-o însușirea sa și prin distorsiunea provocată de logică și gramatică a transformat-o din loc al iluminării Ființei în instrument a voinței de putere. De acum încolo el a hotărât că gândirea, limba și sacralitatea sunt obiecte care complet îi aparțin.

Omul afirmându-se pe sine ca o ființare deosebită, a pierdut intrarea spre esența sa, care se aranjează prin deschiderea sa către Ființă, ca ceva radical diferit. Pustiirea a început atunci, când omul în loc să proslăvească lucrurile a început să le reprezinte și să le creeze. La început omul proslăvește lucrurile, le numește. În greacă poesis înseamnă creare. Când intrăm în faza plonică a gândirii, această creare sacralizată prin proslăvirea lucrurilor se transformă în producere nemijlocită. Poesis de acum numai este proslăvire, dar crearea unei noi ființări, în care se realizează voința omului către putere.

Omul introduce în lucru proslăvire, introduce numele. Dar nu nume în sens de a avea, pentru că omul în Tetradă încă nu are lucrul. În Tetradă omul cântă poetic lucrul. Aceasta este principalul: **omul se raportează la lucru prin limbă**. Omul proslăvește lucrul și îl introduce în limbă, și limba o introduce în lucru. Omul spune lucrul. Omul creează lucrul în imn, în poezie. A crea înseamnă a

pune acolo unde el se găsește: între cer și pământ, înaintea zeilor și este proslăvită de om însăși. De aceea esența omului, din punct de vedere a lui Heidegger, este proslăvirea lucrurilor, este imnul, poezia.

Limba nu este proprietatea omului, omul este forma prezenței limbii. Limba este esența adevărului Ființei. De aceea prin limbă, prin spus se epuizează orizontul superior al omului ca ocrotitor al Ființei. Și în lucru el aduce cel mai important, ce este mai superior decât el, vorbirea, numele ca chemare spre prezență.

Cum anume limba este casa ființei? Explicația o găsim în analiza lui Heidegger a ultimei strofe a poeziei lui Trakl.

Странник ступает тихо.

Болью окаменел порог.

Здесь сверкает в чистом свете

На столе вино и хлеб.

(Pribeagul calcă liniștit).

(De durere a împietrit pragul).

(Aici strălucește în curata lumină

Pe masă vinul și pâinea).

„Strofa a treia, scrie Heidegger, cheamă lumea și lucrurile în însăși cordialitatea lor. Unirea lor este durere. Al treilea rând unește numele lucrurilor și numele lumii. Astfel, a treia strofă cheamă inițial, reieșind din numele lui propriu, care cheamă deosebirea astfel, că o lasă nenumită. Primul apel, care numește mijlocul lumii și a lucrurilor este ca atare numele. *Acest nume este esența spunerii.* În spunerea poetului se află limba. Aceasta este limba limbii. Limba vorbește. Ea vorbește prin aceea că numitul lumea-lucruri și lucruri-lumea cheamă în mijlocul deosebirii

Ceea ce e numit astfel este chemarea spre venirea încoace din deosebire. În chematul nume astfel se află chemarea deosebirii. Deosebirea liniștește lucrul lucrurilor în lumea lumilor. Deosebirea alungă lucrurile în liniștea mijlocului Tetradei. Această alungare nu nimicește lucrurile. Ea eliberează lucrurile pentru aflarea lor în lume. În pace se ascunde liniștea. Deosebirea liniștește lucrurile ca lucruri în lume.

Limba vorbește ca sunetul liniștii. Liniștea liniștește printr-aceea că ea duce lumea și lucrul în esența lor. Fragilitatea lumii și a lucrului în melodia liniștii este evenimentul deosebirii. Limba, sunetul liniștii se realizează în deosebire. Limba ființează ca realizarea deosebirii lumii și a lucrului.

Sunetul liniștii, aceasta nu este a omului. A omului, dimpotrivă în esența sa este vorbitor. Cuvântul numit aici „vorbitor” apare din vorbirea limbii. Esența umană este un eveniment, care se găsește pe sine în limbă, astfel că se deschide esența limbii – sunetul liniștii. Acest eveniment are loc. pentru că esența limbii, sunetul liniștii utilizează vorba muritorilor de atâta ca urechea muritorilor să audă sunetul liniștii. Numai de aceea că muritorii ascultă sunetul liniștii, muritorii pot vorbi melodia lui.”[11] Extraordinar! Așa este. De atâta Eminescu,

Esenin, Gete vorbesc diferit de alții și vorbesc frumos, iar noi ne întoarcem din nou și din nou să-i ascultăm, pentru că ei pot asculta acest sunet al liniștii.

Dacă vom face o concluzie despre fraza lui Heidegger „Limba este casa Ființei”, dar aceasta desigur ar sărăci analiza făcută mai sus, am putea spune că limba ființează ca realizarea deosebirii lumii și a lucrurilor și că în esența sa limba este sunetul liniștii. Lumea în esența sa este liniștită, cum învățau și orientalii. Cine poate descoperi această liniște poate vorbi despre ea, și aceasta poate fi în momente de mare inspirație a geniilor, ca de exemplu, ceea ce a putut să spună oamenii Ludwig van Beethoven prin „Sonata lunii”.

Referințe bibliografice

1. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 3
2. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 4
3. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 4
4. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 7
5. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 7
6. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 8
7. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 9
8. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 10
9. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 11
10. Мартин Хайдеггер. Язык., С. – Петербург, 1991, стр. 12

Actualitatea reflecțiilor lui C.Rădulescu-Motru despre specificul și importanța învățământului filosofic

Svetlana Coandă,
doctor habilitat,
conferențiar universitar, USM.

Mulți dintre marii noștri înaintași, gânditori profunzi, creatori de sisteme filosofice originale au fost, concomitent, și mari pedagogi, profesori universitari cu vaste cunoștințe în domeniu, cunoștințe care pot fi aplicate și în procesul educațional contemporan.

Una dintre aceste personalități proeminente este C.Rădulescu-Motru. Renumitul filosof avea o mare experiență pedagogică, fiind profesor la facultatea de Filosofie și Litere a Universității din București, unde, după cum mărturisea singur, timp de patruzeci de ani a avut ocazia să cunoască de aproape „capitalul de educație filosofică” atât a absolvenților de școală secundară, cât și a studenților.[1]